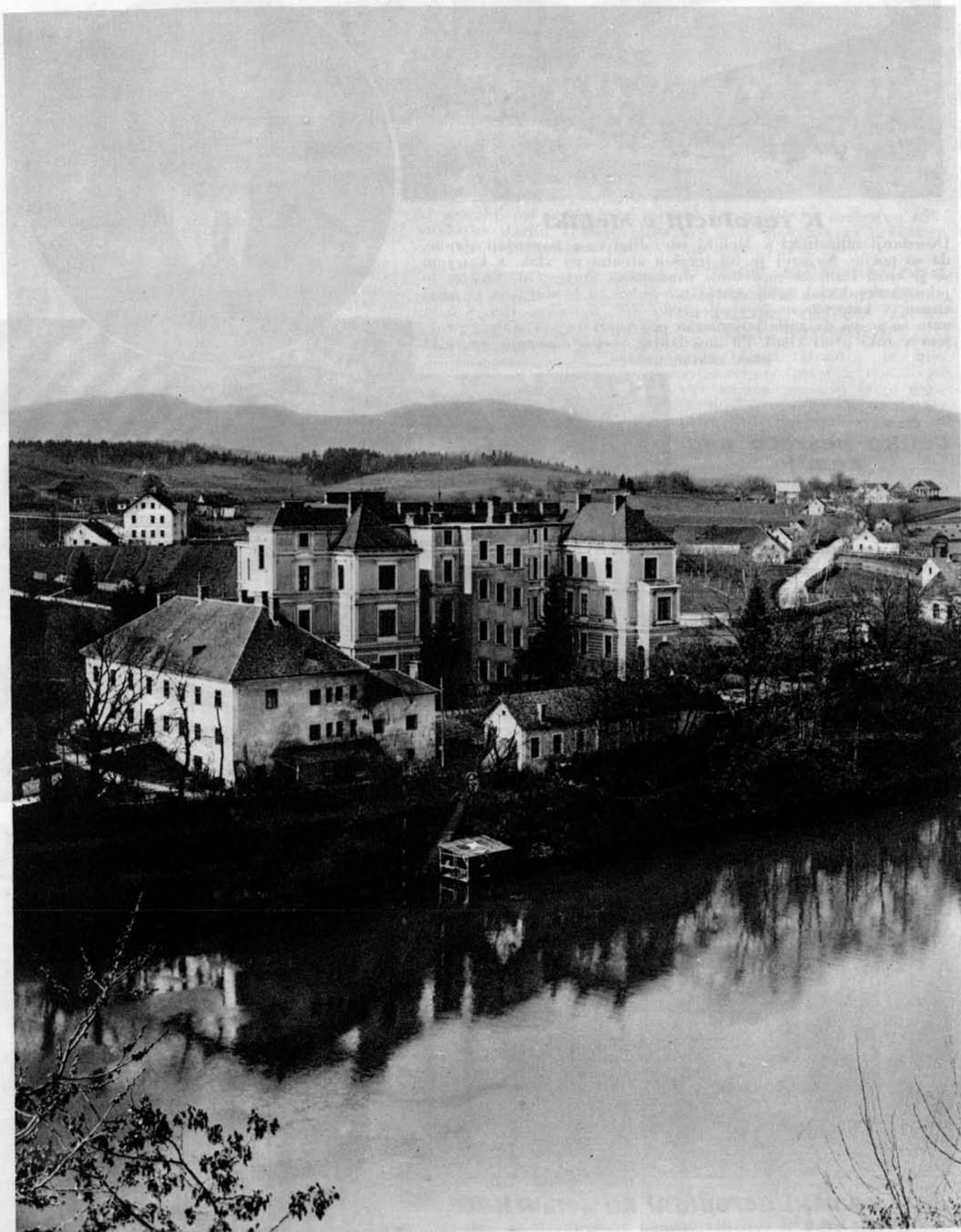

Ilustrirani **Slovenec**

Ceto V

Tedenska priloga »Slovenca« (št. 65) z dne 17. III. 1929

Štev. 11

Pogled na bolnico usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu

Bolnica ima izredno slikovito lego ob Krki.

K revoluciji v Mehiki

Dosedanji oblastniki v Mehiki so toliko časa napenjali strune, da so počile. Najprej je bil izvršen atentat na vlak, v katerem se je vozil Callesov naslednik, predsednik Portes Gil. Atentat je jako razdejal vlak (glej zgorajšnjo sliko) in le slučajno je ostal vagon, v katerem se je vozil predsednik, nepoškodovan. Kmalu nato so se pa dvignile posamezne pokrajine in nastopile z orožjem v roki proti vladi. Po dosedanjih vestih dosegajo uporniki prav znatne uspehe.

Na desni:

Velika nesreča pod zemljo

V Hudson predoru newyorške podzemne železnice se je pripetila pred kratkim velika nesreča. Eden izmed vagonov je začel goreti in ogenj je kmalu napolnil ves predor. Ker so potniki mislili, da gori ves vlak s predorom vred, je nastala silna panika. Vse je devalo proti izhodu in pomandranj je bilo nad 150 oseb. Naša slika nam nudi pogled v predor Hudson, kjer se je pripetila nesreča.

Spodaj:

Pavel Nikolajevič Miljukov

eden najodličnejših ruskih politikov pred boljševiško revolucijo. Po strmoglavljenju carističnega absolutizma je bil Miljukov zunanji minister in v tem svojstvu je takoj z vso silo podprl osvobodilna stremjenja Jugoslovancev. Sedaj živi Miljukov v Parizu, kjer je obhajal pred kratkim svojo 70. letnico.

Spodaj:

Veliki adm. Tirpitz

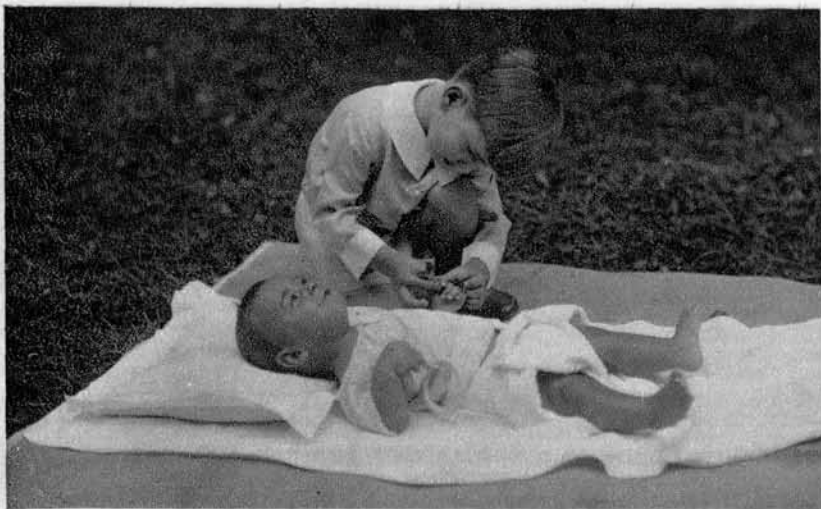
te dni 80 letnik, znana Viljemova osebnost, tvorec nemške vojne mornarice in iniciator brezobzirne podmorske vojne. Kot politik pa ni imel uspeha.

Prvi nemški aeroplani na „smučkah“

Huda letošnja zima je privedla nemška zračnoprvozna podjetja na misel, montirati za zippo v svrhu lažjega pristajanja k aeroplanom mesto koles smučke. Poizkusi so se dobro obnesli, zato so začeli to novost splošno uvajati.

Iz naše kraljeve rodbine

prestolonaslednik Peter s svojim bratcem, princem Tomislavom.

Na levi: **Bogomir Šramel**

ki je dobil pri smuških tekmah 10. tm. na Bledu prehodno »Slovenčev« darilo »Zmagovalca« kot znak slovenskega prvenstva v smuškem skoku. (Foto Šmuc, Ljubljana).

Odbor slovenskega „Društva za pospeševanje ciljev Društva Narodov“

v Ljubljani. Društvo je bilo ustanovljeno maja 1. 1927. Njegov namen je širiti ideje miru in mednarodne solidarnosti ter proučevati vsa vprašanja, ki se tičejo našega naroda in naše države kot člana mednarodno-pravne zajednice. Predsednik društva je univ. prof. dr. L. Pitamic, novoimenovani poslanik naše kraljevine v Washingtonu.

Odbor sestoji iz najodličnejših predstavitev naše javnosti. Na sliki je videti od leve na desno: dr. Vl. Ravniharja, dr. J. Pretnarja podpreds., dr. M. Natlačen, dr. Jan. Brejca (podpreds.), dr. P. Breznika (tajnik), dr. J. Jeriča (blagajnik), dr. Fr. Lukmana, dr. L. Pitamica (preds.) in dr. D. Puca, odsotna sta bila pa na seji še dr. Fr. Vodopivec in dr. L. Ehrlich. Slično društvo so si osnovali tudi ljubljanski akademiki.

Slike k Slovenskemu biografskemu leksikonu

Klun Karel
(1841—1896), politik.

Kermavner Valentin
(1835—1908), klasični filolog.

Herberstein Karel Janez
(1719—1787), škof ljubljanski.

Društvo

Spomladansko zase-
narodov, ki se je pri-

Evropska zgodovina se pričinja
z državami stare Grčije. Vsako
mesto je bilo država zase in je

Pogled na Ženevo v Švici, kjer je sedež Društva narodov

Na desni: **Hotel Viktoria v Ženevi s prizidano „Reformacijsko dvorano“** (na levi), kjer zborujejo plenarne skupščine D. N. Glavni hotelski vhod služi tudi za vhod delegatov in časnikarjev v dvorano.

Spodaj: **Pogled na plenarno zasedanje D. N.**

Na desni:
**Knjižnica glav-
nega tajništva
D. N.**

Spodaj:
**Palaca Medna-
rodnege urada
dela v Ženevi**

Woodrow Wilson
ustanovitelj D. N.

hodilo svoja pota, brez ozira na druge. Te države so se prepirale med seboj in iz teh prepir so večkrat nastale vojne. Niso imele zmisla za zedinjenje in nobene volje, da bi druga drugi pomagale k obširnejšemu življenju in v obrambo skupnih interesov. Če je grozila nevarnost od zunaj, so se le počasi odločile pomagati si in slednjič so poginile — kljub višku, ki so ga dosegli prebivalci v filozofiji, slovstvu in umetnosti — ker se niso hoteli naučiti, da podredijo svoje posebne interese skupnemu blagostanju in napredku.

Grška slava se je tako morala umakniti veličini Rima. Skoraj ves tedaj znani svet je prišel pod rimsko carstvo in tu so narodi živeli v miru drug poleg drugega ter se čutili kot del velike celote.

Ko je prešla moč Rima, je krščanska cerkev zavzela njegovo mesto glavnega vpliva v življenju Evrope. Tedanji civilizirani svet je obstojal iz mnogih posameznih držav, toda ker so druga za drugo sprejele krščanstvo, so vstopile v veliko družino, koje vidni poglavar je bil papež.

Na koncu srednjega veka pa so se predvsem pod vplivom študija grških filozofov te razmere spremenile. Zopet se je pokazala poganska ideja o nezavisni suvereni državi in Kristov nauk o očetovstvu Boga in bratstvu ljudi se je pozabil pod vplivom tesnosrčnega in prenapetega nacionalizma. Skozi stoletja nato se je vsaka država smatrala za prosto, da sme iti svojo lastno pot, kot da sosedje sploh ne bi obstojali — in iz tega se je rodilo neizmerno gorje: vojna je sledila vojni.

Nekaj let po Napoleono-
vem porazu so pa sklenile
velesile zvezo z namenom, da
vodijo evropske zadeve v mi-
roljubnem zmislu. Toda samo-
ljubje velesil je bilo preveliko
in njih vlade so bile preveč
oblastne, da bi se mogel ta
poskus svetovnega miru po-
srečiti. Po letu 1923, ni osta-
lo od te zveze prav nič, kar bi
moglo služiti interesom miru.
Naslednjih devetdeset let so
postajali evropski narodi vedno
bolj militaristični in napad-
dalni. Čisto odkrito so se vsi
pripravljali na vojno.

narodov

danje Sveta Društva
čelo 4. 1. m. v Ženevi

»Si vis pacem, para bellum« (Če
hočeš mir, pripravljaj se na vojno)
je bil zlat napis na pročelju starega

poslopja avstro-ogrškega vojnega mini-
strstva na Dunaju. Ta način pripravljanja
na vojno potom vedno večjega oboroževa-
nja je bil vprav strahovito drag. Izdatki
za vojaštvo so od leta do leta v vseh dr-
žavah naraščali. Šest velesil je izdalo v
zadnjem četrtstoletju pred letom 1914. nič
manj kot 450 milijonov angleških funtov
za oboroževanje.

Ogromno naraščanje oboroževanja in
negotovost ter strah, ki ga je povzročalo,
je imelo za posledico, da je bila vojna
neizogibna.

Vsi Evropeci vemo, kakšna je bila
vojna, vse nas preveva samo ena skupna
želja: nikdar več vojne!

S to devizo je nastopil blagopokojni
predsednik Združenih držav Woodrow
Wilson in posrečilo se mu je, da je
na svetovni mirovni konferenci v
Parizu leta 1919. ustanovil institucijo,
ki naj za vedno prepreči vojno,
namreč Ligo narodov (ali Društvo
narodov).

Ni je stvari na svetu, ki bi bila
večje važnosti za vse države, kakor
tudi za vsakega posameznika tja do
zadnje gorske koče, kot je Društvo
narodov, čigar namen je, vojno za
vedno spraviti s sveta.

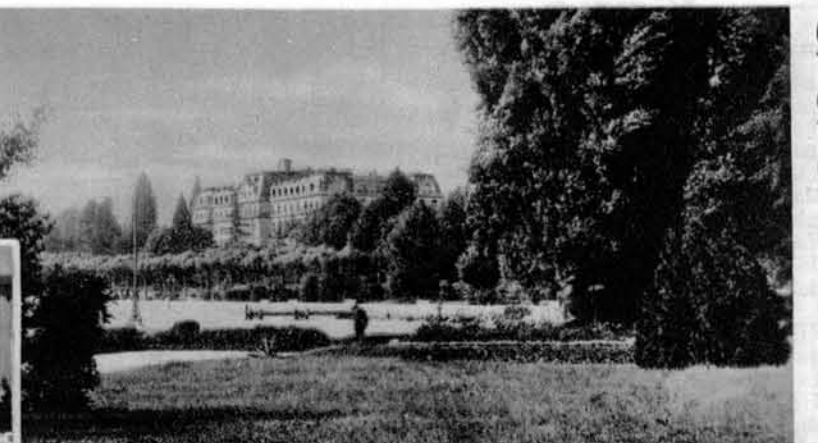
To se pa lahko le tedaj posreči,
ako misel poštenega in iskrenega
sožitja vseh narodov prevlada prebiva-
lce vseh držav, od vodilnih po-
litičnih krogov pa do najširših pla-
sti naroda.

Da se propagira ta ideja vednega
miru, so se ustanovila po vsem svetu
društva za pospeševanje ciljev Dru-
štva narodov. Že leta 1919. je bila
ustanovljena Mednarodna zveza teh
društev (Union Internationale des
Associations pour la Société
des Nations), koje sedež je v
Bruxellesu. Danes združuje ta
zveza 45 narodnih organizacij iz 35 različnih držav. Pred-
vsem je močna in tudi v po-
litičnem življenju važna an-
gleška organizacija League of
Nations Union, ki šteje pol
milijona članov.

V naši kraljevini imamo
taka društva v Belgradu, Za-
grebu in Ljubljani ter še po-
sebna akademska društva.

Prof. dr. Pavel Brežnik,
tajnik ljubljanskega Društva za
pospeševanje ciljev Društva naro-
dov.

Sir Eric Drummond
glavni tajnik D. N.

Pogled na palačo Društva narodov v Ženevi

Na levi: **Pogled na predsedniško in govorniško
tribuno** ob priliki plenarnih skupščin D. N. v reformacijski
dvorani.

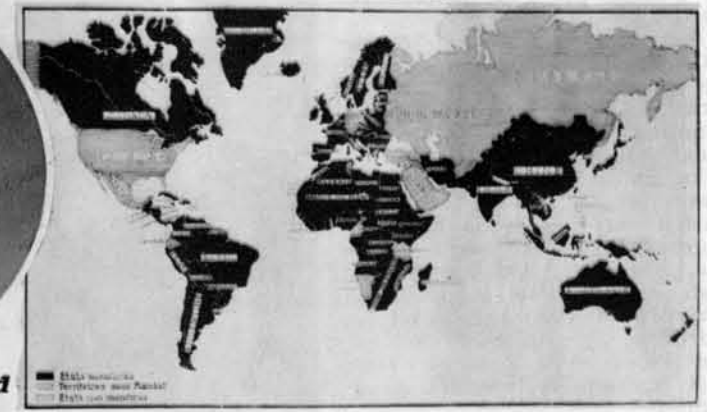
Spodaj: **Pogled na zasedanje Sveta D. N. v palači
D. N.**

Na levi:
**Sedež Medna-
rodnege insti-
tuta** za umstveno
sodelovanje v Parizu
(Palais Royal).

Spodaj:
**Zemljevid dr-
žav članic D. N.**
črne so članice D. N.,
pikaste so pod njenim
mandatom, črtkaste
niso članice D. N.

Kava

Še pred sto leti so gledali pri nas na kavo kot na potrato in po kmetih si jo je privoščil le kak razsipnež in zapravljivec. V par desetletjih se je pa udomačila med vsemi sloji tako, da je danes zlasti revnim ženskam glavna, časih celo edina hrana. Zato bo gotovo vsakega zanimalo par vrstic o pridelovanju te tako priljubljene hrane.

Kava raste na posebnih grmičih, kavovce imenovanih. Cvetje se napravi na vseh listih in vsak cvet rodi po dva, kot kamen trda kavina zrna, obdana, od močne lupine. Raste kava v tropičnih krajih in znanih je nad 40 različnih vrst. Grm se razvije iz semena in dočaka starost 20 do 25 let. Zaradi lažjega obiranja jih puste rasti le do višine 1–2 m, sadijo jih pa v posebnih nasadih ali plantažah. Doraščen in dobro gnojen grmič daje 0.5–2.5 kg kave. Sadeže

Pogled na kavine nasade v Braziliji

Na levi:

Sušenje kave

Ko kavo oberejo, jo posuše na posebnih sušilnih prostorih na solncu.

Spodaj:

Čiščenje kave

posušena kava gre skozi posebne sušilnice, kjer jo tudi oluščijo.

kavovca obirajo, nato dobro posuše na solncu, da postane lupina krhka, in da jo lahko s posebnimi stroji odstranijo, nazadnje pa zrna dobro operejo, še enkrat presuše, polirajo in sortirajo.

Največ kave pridelava Brazilija, ki je sama izvozi letno okroglo po 8 milijonov centov; razen Brazilije pa pridelajo večje množine kave še Kolumbija, Guatemala, Salvador, Haiti, Mehika, Indija itd. Najboljše, pri nas dostopne kavine vrste pa rastejo na Javi in na Sumatri, katere odlikuje posebno fin aroma. Odlične vrste pa rastejo tudi na Celebesu in Cejlonu. Največje množine kave porabijo Združene države (6–10 milijonov stotov letno), nato pa Francija in Nemčija (2 kg na glavo letno).

Ob tridesefletnici kandijske bolnice

Kateri Dolenjec ne pozna kandijske bolnice, ki slovi tudi daleč izven mej svojega področja po svoji vzorni ureditvi in ljubeznivi negi bolnikov. Nekoč je stal tu majhen gradiček »Neuhof«, katerega so kupili usmiljeni bratje in odprli dne 1. januarja l. 1894. v njem skromno bolnico. Prvi njen primarij je bil dr. Defranceschi. Ker je postala kmalu pretesna, se je lotil prior p. Kajetan in prizidal l. 1898. novo poslopje, ki je moralo biti pa že l. 1910. dvignjeno za eno nadstropje, prvotni gradič je bil pa uporabljen za konvent. Sčasoma je bila bolnica opremljena z vsemipotrebščinami, l. 1928. je pa postala javna. Od ustanovitve do 31. X. je iskalo v njej zdravja 45.735 bolnikov v 1.073.827 oskrbnih dnevih.

Bolnica usmiljenih bratov v Kandiji pri Novem mestu

ki je obhajala lansko jesen 30 letnico svojega obstoja. Na levi v krogu p. Kajetan: Popotnik, prvi prior usmiljenih bratov v Kandiji.

Na levi:

Bolniška soba v kandijski bolnici

Spodaj v krogu:

Dr. Ig. Paulič

sedanji primarij kandijske bolnice.

Spodaj:

Kandijski usmiljeni bratje

s svojim generalom, p. F. Calvom (X) v sredini. Razen tega je videti na sliki še generalnega tajnika patra Norberta Wawerda (XX), delegata za Jugoslavijo, p. Vilibalda Belca (XXX) in sedanjega kandijskega priorja p. Leopolda Daneva (XXXX).

Besede k današnji križaljki: Smučar: Vodoravno: 1. žensko ime, 4. reka v Rusiji, 5. insekt, 7. kratica pri ministrskem podpisu, 8. enota za električen upor, 10. osebni zaimek (2. os. množ.), 12. grška črka, 13. prvoborilec Slovencev, 15. strelno orožje, 18. sorodnik, 19. čistilo za zobe, 21. predplačilo, 22. utežna enota za dragulje, 24. vstavi: ERV, 25. kazalni zaimek, 26. prebivalec otoka Kube, 29. medmet, 30. doba, 31. veznik, 32. poželenje, 33. član družine, 35. ptica, 36. Cankarjev spis, 39. vstavi: en, 40. nadaljevanje pisma, 42. natura, 43. utežna enota, 47. vodikova spojina, 48. stolpec, 50. število, 51. glas, 53. planet, 54. predlog, 56. vstavi: ca, 58. kij, 59. star avstrijski denar, 61. so nosile ženske, 63. število pri telovadnem štetju, 64. prva beseda naslova župančičeve pesmi, 65. moško ime, 67. veznik, 68. ruski filmki igralec, 70. prvi letalec, 72. predhodniki Nemcev, 73. kmetско orodje, 74. veznik, 75. igralna karta, 67. egiptovsko božanstvo, 77. kazalni zaimek, 78. kratica pri naslovih, 79. epiški kralj, 80. latinski veznik, 81. glasbeni instrument, 83. domača žival, 86. sin staroslovanskega naroda, 89. grška črka, 91. ploskovna mera, 93. otok v Aziji, 94. del sveta.

Navpično: 1. prvi judovski svečenik, 2. mesto v Dalmaciji, 3. ime za očeta, 6. hiša, 9. vzklik voznika, 12. mesto v Vojvodini, 13. ptičji glas, 14. egiptovsko božanstvo, 15. premikanje vode, 16. pesniška oblika, 17. rastlina, 18. novopečeni akademik, 20. del roke, 21. središče cirkusa, 23. nižina severno od Irana, 24. žensko ime, 25. porok, 27. udarec, 32. latinska kratka, 34. žensko ime, 37. središče cirkusa, 38. prva mati, 40. Kristusov sodnik, 41. žival, 43. ime za očeta, 44. sin staroslovanskega naroda, 45. sveta knjiga Mohamedancev, 46. osebni zaimek, 48. češki virtuozi, 49. mesto v Arabiji, 50. nasprotnik Lutrov, 52. arabsko ime, 53. del pohištva, 57. kovinska zlitina, 59. veznik, 60. glasbena lestvica, 61. izraz za: jeca, 62. sport, 64. žensko ime, 65. zver, 67. veter, 69. tat posebne vrste, 71. čin avstrijskega vojaka, 77. rimski cesar, 79. literarna oblika, 81. slovenski pisatelj, 81a. žensko ime, 82. žen-ko ime, 83. predlog, 84. žensko ime, 85. dvojica, 87. del voza, 88. egiptovsko božanstvo, 90. vstavi: Ge, 91. kljuka, 92. glej, 88. navp.

Za I. nagrado se razpisuje: Prešeren: Zbrano delo, za II. nagrado: Levstik: Poezije I, II. in III. del.

Rešitev uganke v štev. 9. »Il. Slovenec«. Napak je vse polno in skoro prav je imel tisti, ki nam je pisal, da je vse razen snega napačno! Naj omenimo še, da je najpridnejši reševalec našel 32 napak. Nekaj jih navajamo: 1. Smučar-skakač ima narobe obrnjene smuče in palice, 2. Drevo v zelenju, 3. Fotograf ima napak postavljen aparat, 4. Smučar v fraku in nemogoči pozi, 5. Sladoledar, 6. Deček na levi v polni obleki n. bos, 7. Metulj pozimi, 8. št. 13 je bos in ima slamu, 9. Smučar z dežnikom, 10. Deček v ospredju ima narobe obrnjene sanke, 11. Dama na desni ima torbico in smuča itd. — I. nagrado je dobil: T. Lavrič in II. M. Pajk, oba iz Ljubljane. Vseh rešitev je prišlo 237.

Bergej Minclov:

Car Berendej.

(Povest iz sibirskega pragozda.)

XIV. poglavje.

Mikita je zmajal z glavo. — E, kaj, — je odgovoril, — tam ležijo ob steni vozne vage in ročice, te so še bolj pripravne...

Mikita je odšel.

V izbi se je popolnoma stemnilo. Vedenej Savič se je vsedel ob oknu in ga odprl. Samo tri lučke so svetile zadaj. Ena je bila na tleh, najbrž jo je bil kdo prižgal pred sveto podobo, dve drugi pa sta bili zvezdici na nebu, menda je bilo postalo medtem oblačno. Tiho je bilo kakor v pravi tajgi, nikjer ni bilo slišati niti pasjega laježa.

Vedenej Savič se je zagledal v zvezde in postal zamišljen. Spomnil se je davnih let, svoje mladosti. Baš take temne in soparne noči se je plazil nekoč zadaj, za hišami v rojstni vasi k svojemu dekletu... Srce mu je takrat utripalo. Bal se je, da ga kdo zapazi in spozna! Okoli so se dvigale prav take črne in molčeče hiše kakor tukaj... Zdaj se je prikradel do znanih vrat. Neka senca se stiska ob podbojih; ali je ona ali pa ne? — Ali si ti? — je moral zašepetati. — Jaz sem! — je priletel potem odgovor.

Nenadoma je obudilo neko trkanje Vedeneja-Saviča iz zamišljenosti. Zdelo se mu je, da je nekdo rahlo potrkal na mehur v gospodarjevem okencu. Pogledal je tja in res je stal človek pod oknom. Vedenej Savič se je že hotel oglasiti, a ostal je raje tiho in se potuhnil. Človek je malo počakal in zopet potrkal na okno. Na to se je dvignilo:

— Kdo je? — so vprašali od znotraj.

— To sem jaz, Merkul Ivanovič, jaz sem, Mihajlo! — je naglo prišel šepetati oni zunaj. Prav dobro in razločno ga je bilo slišati. — Starec me je sam k tebi poslal, sam Ivan Afanasjič...

— Kaj hoče?

— Ugonobiti ti je velel tvoje goste, pokončati jih moraš preden se zdani!

Vedenej Savič je kakor oledenel na svoji klopi, roke so se mu krčevito oprijele oknice. Napel je ves život, da mu ne bi ušla nobena beseda.

— Saj je vendar dejal, da odidejo lahko naprej, še vodnika jim je obljubil dati?

— To je storil samo na videz, nalašč, da ne bi ničesar zaslutili! Ti tujci so nevarni, lahko policiji pokažejo pot k nam; bo že bolje tako!

V oknu je nekdo kakor medved sopihnil skozi nos.

— Nič se ne obotavljaj! Če so že pri tebi nastanjeni, sam veš, kaj to pomeni: upihniti jim moraš lučke! Saj je bilo vedno tako...

V oknu se je zopet začelo sopihanje.

— Dobro, — se je votlo razlegel odgovor.

— Ali že spijo?

— Še ne; baš zdaj je nekdo hodil pri njih.

— No, le pazi, previdno moraš na to delo, saj veš...

Človek je izginil. Okno je zašumelo in se zaprlo.

Vedenej Savič je planil na noge, pograbil dve pištoli in se postavil sredi izbe. Ni bil strahopeten, a vendar ga je spreletel mraz in vsega polila kurja polt. Kako minuto je čakal nepremično, ali se ne bo kdo zganil onstran vrat, pa stopil noter; a v veži je bilo vse tiho.

Skočil je, da zbudi oba fanta. Nilka se je takoj predramil in prišel po temi grabiti z rokami. Grigorija pa je moral stresati kakor utopljenca; spal je kakor ubit.

— Vedenej Savič? Ali ste vi? Kaj se je zgodilo? — je zašepetal Nilka. Tudi Grigorij se je zbudil.

— Pssst! Primite pištole in puške! — je tiho oddal povelje poslovodja: — k razbojnikom smo prišli v brlog...

Nilka je planil k vratom, hotel jih je vsaj za silo zapreti, a ni mogel otipati ne kavlja ne zapaha, sploh jih ni bilo. Vrata so se odpirala na ven, niso jih torej nikakor mogli prisloniti. Na okno niso smeli sploh misliti: nihče ne bi prišel skozi, kvečjemu bi lahko pomolil človek glavo ven.

— Kje pa je Mikita? — se je nenadno spomnil Nilka.

— H konjem je šel spat! — je odgovoril Vedenej Savič.

Zunaj so pri gospodarju zaškripala vrata. Nilki in Grigoriju so obtičale besede v golto.

(Dalje prihodnjič.)